LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos
universiteto Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2022 m. lapkričio 30 d.

LĖTINIŲ NEINFEKCINIŲ LIGŲ EPIDEMIOLOGIJA

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO PROGRAMA **VSF/PMK/D-04**

Dalyko programos koordinatorius:

Profilaktinės medicinos katedros prof. dr. Vilma Kriaučionienė _____
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Profilaktinės medicinos katedra, vedėja doc. dr. Auksė Domeikienė _____
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

2. Pulmonologijos ir imunologijos klinika, vadovas prof. dr. Skaidrius Miliauskas _____
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

3. Onkologijos ir hematologijos klinika, vadovė prof. dr. Elona Juozaitytė _____
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

4. Endokrinologijos institutas, direktorė prof. dr. Rasa Verkauskienė _____
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Kaunas, 2022 m.

Dalyko programos duomenys

Mokslų sritis	Medicinos ir sveikatos mokslai
Mokslo kryptis (kodas)	Visuomenės sveikata – M 004
Dalyko pavadinimas	Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologija
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS kreditai)
Paskaitos	38 val.
Seminarai	27 val.
Praktiniai darbai	12 val.
Savarankiškas darbas	83 val.

Eil. Nr.	Padalinys (klinika/katedra)	Kontaktinių valandų skaičius
1.	Profilaktinės medicinos katedra	66
2.	Onkologijos ir hematologijos klinika	4
3.	Pulmonologijos ir imunologijos klinika	2
4.	Endokrinologijos institutas	5
	Iš viso	77

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė	Profesorė	327328	vilma.kriaucioniene@lsmu.lt
2.	Prof. dr. Janina Petkevičienė	Profesorė	242922	janina.petkeviciene@lsmu.lt
3.	Prof. dr. Elona Juozaitytė	Profesorė	327125	elona.juozaityte@kaunoklinikos.lt
4.	Prof. dr. Artūras Inčiūra	Profesorius	326726	arturas.inciura@lsmu.lt
5.	Prof. dr. dr. Skaidrius Miliauskas	Profesorius	326953	skaidrius.miliauskas@lsmu.lt
6.	Prof. dr. Džilda Veličkienė	Profesorė	326699	dzilda.velickiene@lsmu.lt

Dalyko programos aprašas:

1. Dalyko programos poreikis.

Visuomenės sveikatos mokslo bei praktikos pažanga dvidešimtajame amžiuje sudarė sąlygas suvaldyti infekcijos bei aplinkos taršos sukeliamų ligų epidemijas. Tačiau, tuo pačiu metu socialinė-ekonominė pažanga neigiamai įtakojo žmonių gyvenseną tiek ekonomiškai išsivysčiusiose, tiek ir skurstančiose šalyse, kur dėl greitesnio gyvenimo tempo, fizinio aktyvumo mažėjimo, sotaus valgymo galimybių atsiradimo ėmė plisti biologiniai ir elgesiniai lėtinių neinfekcinių ligų (LNL) rizikos veiksniai, pasireikšdami arterinio kraujospūdžio, lipidų, angliavandenių apykaitos sutrikimais, hipodinamija, nutukimu. Dvidešimtojo amžiaus pabaigoje LNL tapo globalia žmonijos sveikatos problema, reikalaujančia imtis neatidėliotinų priemonių šiai epidemijai sustabdyti bei sumažinti milžinišką socialinį ir ekonominį krūvį šalių sveikatos priežiūros sistemoms.

LNL epidemiologijos žinios padės visų specialybių sveikatos profesionalams suvokti LNL vystymosi rizikos koncepciją, jos pritaikymo galimybes LNL rizikos mažinimui individo bei populiacijos lygmenyse, o tuo pačiu ir būtinybę sveikatos sistemoje atitinkamą dėmesį skirti šių ligų profilaktikai. Ši studijų programa visų pirma skirta Visuomenės sveikatos krypties doktorantams, tačiau yra rekomenduotina ir kitų krypčių sveikatos mokslų doktorantūros studijoms.

2. Dalyko programos tikslai.

Pagrindinis programos tikslas – gilinti doktorantų supratimą apie LNL vystymosi riziką bei suvokimą apie šios rizikos mažinimo galimybes šiuolaikinėje sveikatos sistemoje globaliu, Europos regiono bei Lietuvos mastu.

Programos uždaviniai:

a) Taikant epidemiologijos mokslo bei įrodymais pagrįstos medicinos principus tobulinti gebėjimus, skirtus gyventojų sveikatos būklės efektyviam įvertinimui lėtinių neinfekcinių ligų atžvilgiu.

b) Įsisavinti lėtinių neinfekcinių ligų išsivystymo rizikos įvertinimo metodus.

c) Susipažinti su lėtinių neinfekcinių ligų rizikos mažinimo galimybėmis įvairiuose amžiaus perioduose.

d) Suvokti integruotos lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos teorinius bei praktinius įgyvendinimo principus.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai.

Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologijos programoje nagrinėjamos šiuolaikinės žinios apie LNL rizikos veiksnius vaikų ir suaugusiųjų populiacijose, pristatoma LNL vystymosi rizikos koncepcija, detaliai aptariama pagrindinių LNL (kraujotakos sistemos, piktybinių navikų, lėtinių plaučių ligų, cukrinio diabeto) epidemiologija bei profilaktikos galimybės, pristatomi šios problemos nagrinėjimo statistiniai metodai. Dalyko programa užbaigiama parengtos esė LNL epidemiologijos ir profilaktikos tematika pristatymu.

Studijų metodai: informaciniai (paskaitos), praktiniai (seminarai), kūrybiniai (individualios užduotys, esė), savarankiškas darbas (mokslinės literatūros analizė).

4. Įvertinimas

Suminis balas: Vertinamas individualus esė (nemažiau 10 psl., daugiau kaip 2500 žodžių) ir trys baigiamasis patikrinimo teoriniai klausimai. Kiekvienam klausimui (ir esė) skiriama po 25 proc. kaupiamojo balo.

TEORINĖ DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Lėtinės neinfekcinės ligos kaip globali sveikatos problema bei rizikos koncepcija	2 val.	Doc. dr. Auksė Domeikienė
2.	LNL rizikos veiksniai suaugusių populiacijoje	3 val.	Doc. dr. Auksė Domeikienė
3.	Antsvorio ir nutukimo epidemiologinė situacija Lietuvoje ir kitose šalyse.	3 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
4.	Globalizacijos ir kitų veiksnių įtaką gyventojų mitybos įpročiams ir svorio rodikliams	3 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
5.	Mitybos ryšio su lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mokslinis pagrindimas	3 val.	Prof. dr. Janina Petkevičienė
6.	LNL rizikos veiksniai vaikystėje ir paauglystėje. Jaunų žmonių gyvensenos ir elgesio tyrimai	3 val.	Prof. dr. Aušra Petrauskienė
7.	Širdies ir kraujagyslių ligų epidemiologija	2 val.	Dr. Lolita Šileikienė
8.	Naujausios mokslinės žinios apie IŠL etiologiją, jos rizikos veiksnius	2 val.	Dr. Lolita Šileikienė
9.	Cukrinis diabetas: dažnis, tendencijos, priežastys, prevencija	2 val.	Prof. dr. Džilda Veličkienė
10.	Lėtinė obstrukcinė plaučių liga ir plaučių vėžys	2 val.	Prof. dr. Kęstutis Malakauskas
11.	Piktybinių navikų epidemiologija.	2 val.	Prof. dr. Elona Juozaitytė
12.	Piktybinių navikų profilaktika**.** Vėžio atrankinės patikros programos	2 val.	Prof. dr. Artūras Inčiūra
13.	Piktybinių navikų profilaktinės patikros programos: naudos ir žalos balansas	2 val.	Doc. dr. Rugilė Ivanauskienė
14.	Epidemiologiniai fizinio aktyvumo ir jo įtakos sveikatai tyrimai	2 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
15.	Tabako ir alkoholinių gėrimų vartojimo įpročiai, įtaka sveikatai, efektyvios kontrolės strategijos	3 val.	Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas
16.	Kiekybinių ir kokybinių tyrimų panaudojimo galimybės LNL analizei.	2 val.	Dr. Vilma Žaltauskė

TEORINĖ-PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Mitybos ir svorio rodiklių vertinimas, nutukimo prevencijos galimybės	3 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
2.	Suaugusių lėtinių ligų rizikos veiksnių vertinimas	3 val.	Doc. dr. Auksė Domeikienė
3.	Vaikų ir paauglių rizikos veiksnių vertinimas	3 val.	Prof. dr. Aušra Petrauskienė
4.	IŠL rizikos vertinimas	3 val.	Dr. Lolita Šileikienė
5.	Moksliniais įrodymais pagrįsta arterinės hipertenzijos kontrolė	3 val.	Dr. Lolita Šileikienė
6.	Cukrinio diabeto kontrolės ir komplikacijų profilaktikos principai	3 val.	Prof. dr. Džilda Veličkienė
7.	Priklausomybės, jų gydymo ir prevencijos galimybės	3 val.	Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas
8.	Piktybinių navikų profilaktinės patikros programos: naudos ir žalos balansas	3 val.	Doc. dr. Rugilė Ivanauskienė
9.	Kiekybinių ir kokybinių tyrimų panaudojimo galimybės LNL analizei	3 val.	Dr. Vilma Žaltauskė

PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	4 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
2.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	4 val.	Prof. dr. Janina Petkevičienė
3.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	4 val.	Dr. Lolita Šileikienė

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Pasiruošimas auditoriniams užsiėmimams, egzaminui, esė parengimas.

Priedas Nr. 1

Rekomenduojama literatūra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1.	WHO package of essential noncommunicable (PEN) disease interventions for primary health care.	WHO	2020, WHO https://apps.who.int/iris/handle/10665/334186
2.	Tackling NCDs. "Best buys" and other recommended interventions for the prevention and control of noncommunicable diseases.	WHO	2017, WHO http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259232/WHO-NMH-NVI-17.9-eng.pdf
3.	European health report 2018. More than numbers – evidence for all.	WHO	2018, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
4.	Implementation roadmap 2023-2030 for the global action plan.	WHO	2021, WHO
5.	*Global action plan for the prevention and control of noncommunicable diseases (NCDs) 2013–2030.*	WHO	2013, WHO
6.	Global Action Plan for implementation of Noncommunicable disease prevention and control 2014-2025.	WHO	2013, WHO/HQ, Geneva
7.	A guide to implementation research in the prevention and control of noncommunicable diseases; 2019.	WHO	2019, WHO https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/252626/9789241511803-eng.pdf
8.	Integrated brief interventions for noncommunicable disease risk factors in primary care: the manual: BRIEF project.	WHO	2022, WHO
9.	Global action plan on physical activity 2018-2030.	WHO	2018, WHO http://www.infocoponline.es/pdf/PLAN-ACTIVIDAD-FISICA.pdf
10.	Global Status report on alcohol and health 2018.	WHO	2018, World Health Organization. https://who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf
11.	World Health Organization. Evaluating implementation of the WHO Set of Recommendations on the marketing of foods and non-alcoholic beverages to children.	WHO	2018, WHO http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/384015/food-marketing-kidseng.pdf
12.	World Health Organization. Alcohol in the European Union Consumption, harm and policy approaches.	Anderson P, Møller L, Galea G.	2012, WHO http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/160680/e96457.pdf

13.	Alkoholio kontrolės politikos vertinimas, alkoholio vartojimo daromos žalos vertinimas.	Veryga A, Prochorskas R, Štelemėkas M.	2013, Valstybinis psichikos sveikatos centras. http://issuu.com/larisajakovuk/docs/leidinys_alkoholio
14.	Evidence based public health, 3rd edition	Brownson R et. al.	2018, Oxford University Press
15.	World Health Organization cardiovascular disease risk charts: revised models to estimate risk in 21 global regions.	WHO	2017, WHO. The WHO CVD Risk Chart Working Group. Lancet Glob Health. 2019;7:e1332–45 DOI: https://doi.org/10.1016/S2214-109X(19)30318-3
16.	2018 Practice Guidelines for the management of arterial hypertension of the European Society of Hypertension and the European Society of Cardiology: ESH/ESC Task Force for the Management of Arterial Hypertension.	Williams B, Mancia G, Spiering W, Agabiti Rosei E, Azizi M, Burnier et al.	J Hypertens.2018;36(12):2284-2309. doi:10.1097/HJH.0000000000001961.
17.	The North Carelia Project.	Editors Pekka P., Sameer B.	2016, Vol. 11, Issue 2, special issue, Global Heart.
18.	Comprehensive cervical cancer control: A guide to essential practice. Geneva: World Health Organization; 2014.	WHO	2014, WHO http://www.who.int/reproductivehealth/publications/cancers/cervical-cancer-guide/en/,
19.	Guide to cancer early diagnosis. Geneva: World Health Organization; 2017.	WHO	2017, WHO https://www.who.int/cancer/publications/cancer_early_diagnosis/en/
20.	HEARTS-D. Diagnosis and management of type 2 diabetes. Geneva: World Health Organization; 2020.	WHO	2020, WHO https:// www.who.int/publications/i/item/who-ucn-ncd-20.1
21.	Report on Diet, Nutrition, Physical Activity, and Cancer: Impact and Future Directions.	Clinton SK, Giovannucci EL, Hursting SD.	The World Cancer Research Fund/American Institute for Cancer Research Third Expert; J Nutr. 2020;150(4):663-671. doi:10.1093/jn/nxz268
22.	Management of hyperglycaemia in type 2 diabetes, 2018. A consensus report by the American Diabetes. Association and the European Association for the Study of Diabetes.	Davies MJ et al.	Diabetologia 61, 2461-2498, doi:10.1007/ s00125-018-4729-5 (2018).
23.	Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. Health Behaviour in School-aged Children	Inchley J et al. eds.	Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2016 (Health Policy for Children and Adolescents, No. 7).

	(HBSC) study: international report from the 2013/2014 survey.		http://www.hbsc.org/publications/international/
24.	The 2015 ESPAD Report.	Kraus L et al. Eds.	2016, Stockholm: the Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs http://www.espad.org/report/home/
25.	The ESC Textbook of Preventive Cardiology.	Gielen S, Guy De Backer, Piepoli M, Wood D. Eds.	2017 update, Oxford Medicine Online. 2015, Oxford University Press, European Society of Cardiology
26.	Transforming European food and drink policies for cardiovascular health.	European Heart Network	2017, European Heart Network
27.	Noncommunicable diseases: Childhood overweight and obesity. Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health.	WHO	2020, WHO http://www.who.int/dietphysicalactivity/childhood/en/
28.	WHO European Regional Obesity Report 2022.	WHO	2022, WHO Regional Office for Europe
29.	World Obesity Federation. Global Obesity Observatory.	WHO	WHOhttps://data.worldobesity.org
30.	Diet, nutrition, physical activity and cancer: a global perspective.	World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research	2018, World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research
31.	European guidelines for obesity management in adults.	Yumuk V et al.	Obes Facts 2017;8:402-424
32.	The World Obesity Atlas 2022.	WHO	2022, WHO https://www.worldobesity.org/resources/resource-library/world-obesity-atlas-2022
33.	European Practical and Patient-Centred Guidelines for Adult Obesity Management in Primary Care.	Durrer Schutz D et al.	Obes Facts 2019;12,40-66, doi:10.1159/000496183
34.	Food marketing exposure and power and their associations with food-related attitudes, beliefs and behaviours: A narrative review.	WHO	2022, WHO https://www.who.int/publications/i/item/9789240041783.
35.	Exercise training in the management of overweight and obesity in adults: Synthesis of the evidence and recommendations from the European Association for the Study of Obesity Physical Activity Working Group.	Oppert, J M et al.	Obes Rev 22. Suppl 4, e13273, doi:10.1111/obr.13273 (2021).

36.	Adolescent alcohol-related behaviours: trends and inequalities in the WHO European Region, 2002–2014. Observations from the Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) WHO collaborative cross-national study.	Inchley J et al. Eds.	2018, WHO Regional Office for Europe. http://www.hbsc.org/publications/international/
37.	Nutrition: Concepts and Controversies (13th Edition)	Sizer F, Whitney E.	2013, Brooks /Cole
38.	Discussion Paper: Draft recommendations for the prevention and management of obesity over the life course, including potential targets (Geneva, 2021).	WHO	2021, WHO. https://www.who.int/publications/m/item/whodiscussion-paper-draft-recommendations-for-the-prevention-and-management-of-obesity-over-the-life-course-includingpotential-targets

Priedas Nr. 2

Numatomų dėstytojų sąrašas:

Dalyko programoje dėstysiantys profesoriai arba vyriausieji mokslo darbuotojai:

1. Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
2. Prof. dr. Janina Petkevičienė
3. Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas
4. Prof. dr. Aušra Petrauskienė
5. Prof. dr. Elona Juozaitytė
6. Prof. dr. Artūras Inčiūra
7. Prof. dr. Kęstutis Malakauskas
8. Prof. dr. Džilda Veličkienė

Dalyko programoje dėstysiantys docentai ir mokslų daktarai:

1. Doc. dr. Auksė Domeikienė
2. Doc. dr. Rugilė Ivanauskienė
3. Dr. Lolita Šileikienė
4. Dr. Vilma Žaltauskė